

TURHAN

ABDÜLHAK HAMİD TARHAN

Genel Bakış

Hamid, Kanbur dörtlemesinin ikinci eseri olan Turhan'ı, Belçika'da bulunduğu 1908 ile 1912 yılları arasında kaleme almıştır. Tıpkı Enüdüls çevresinde geçen ilk iki eserinde olduğu gibi, yazarın bu eseri de İlhan'ın bir devamı niteliğindedir ve ilk eserde karşımıza çıkan bazı karakterler bu eserde de rol alır. Kanbur dairesinin en nicelikli parçası olan eserde, yazarın biçimsel alanda yeni arayışlarının devam ettiği ve çeşitli aruz vezinlerinin kullanıldığı, mesnevi nazım biçiminin hakim olduğu görülür. Esin kaynaklarını İlhanlılar tarihinden alan eser, tarihsel vakaları ve kişileri kurgusal bir uzamın içine yerleştirerek, gerçekleşen şeyleri değil yazarca olması gereken eylemler ve kavramlar okura aktarılır. Orta Asya Türk Devletlerinin kültürel özelliklerine değinildiği gibi Anadolu Türkleriyle ilgili vakalar ve düşüncelere de değinilir. XIX. yüzyılın sonlarında Türki devletlerde kurtarıcı bir ülkü olarak ortaya atılmış Türkçülük akımı, dönemin neredeyse bütün yazar ve aydınlarını etkilemiştir. Tarihsel kökleriyle yeniden kaynaşmaya ihtiyaç duyan toplumlara, mazilerinde ulvileştirilmiş kutsallık ve cihangirlik gibi kavramlar tarihi kişilerin ve vakaların destansılaştırılmasıyla insanlara yeniden aktarılır. Fakat Hamid, diğer aydınlardan farklı olarak, oluşturduğu kurgusal evrenlerde kendi öznelliğinden soyutlanmaz. Yazarı daima eserlerinde sezinleriz. Toplamda on beş manzardan oluşan trajik oyun 1916 yılında İstanbul'da yayımlanmıştır.

Kişiler

Dilşad Hatun Bütün ailesinin ölümüne sebep olan İlhan'ı öldürmeye ant içen kadın başkarakter, bu amacını gerçekleştirdikten sonra diğer mücrim olan Gıyaseddin'in peşine düşer. İlhanvari planlarını hayata geçirerek Gıyaseddin'i Kanbur'a öldürtür. İlk bölümlerde oldukça intikamcı ve amaçları olan bir karakter görüntüsüne sahip olan Dilşad, amaçlarına ulaştıktan sonra bambaşka bir mizaca bürünür. Evlenmiş olduğu Kanbur'a karşı duyguları yok denebilecek kadar azdır ve İlhan'ın kendi ailesine yapmış olduklarını unutarak ona yeniden hasret duymaya başlar. Derin bir iç bunalıma sürüklenen karakter, umutsuz ve amaçsız bir hayata mahkum olarak histerik bir ruh haline bürünür. Uykusunda görmüş olduğu kabusları gündüz gözüyle de görmeye başlar. İlk bölümlerde idealist ve hedefleri olan bir karakter yapısındayken daha sonra sürekli vicdan azabı yaşayan ve geçmişteki hayaletlerin kurbanı olan bir esir haline gelir.

Kanbur (Turhan) Kanbur dörtlemesinin en önemli karakteri olarak, İlhan adlı eserde güçsüz ve alay edilen bir soytarıdır. Notre Dame'ın Kanbur'u adlı eserdeki Quasimodo karakteriyle kişilik olarak bazı ortak özellikler gösterir. Fiziksel yapısı ve soytarılığından dolayı özgüvenini tamamen yitirmiş karamsarlığa gömülmüştür. Kendi hakkı olan tahtı elde edebilmek için Dilşad'la işbirliği yapar ve Gıyaseddin'i şans eseri öldürür. Dilşad tarafından halka bir kahraman olarak gösterilir fakat Kanbur asıl kimliği olan Turhan ismini gizlemektedir. Kendisiyle evlenen kadının ona acıdığı ve kendisini cezalandırmak için evlendiğini düşünür. Yöneticilik konusunda da oldukça edilgen bir rol oynar. Dilşad bu konuda ondan daha baskındır. Kosova savaşında fiziksel noksanlıkları nedeniyle kanlı mücadeleleri oturarak izlemekle yetinir ve Dilşad'ı Yakup Çelebi'den kıskanır. Edindiği gücün tamamen yalan ve tesadüften ibaret olduğunu düşündüğü bir anda kendisini öldürmeye yeltenir. Dilşad'ın ölümünü gördükten sonra yarım kalmış işi tamamlar ve kendisini öldürür.

Gıyaseddin Kendi çıkarları için Çoban ailesinin ölümüne göz yummuş olan karakter, İlhan'ın Dilşad tarafından öldürülmüş olmasından memnundur. Şayet bu sayede kendi özgürlüğünü kazanmıştır. Ancak Çoban ailesinin ölümünde büyük bir payı olduğu için sıranın kendisine geleceğini de düşünür. Dilşad'ın kendisine uzatmış olduğu zeytin dalına şüpheli bir gözle bakar ve onun teklifini reddeder. Kanbur onu ikna etmeye çalışsa da onun Dilşad'la anlaşmış olduğundan şüphelenir. Bir gece odasına gizlice girmiş olan Kanbur'u gördüğünde korkudan hayatını yitirir.

Yakup Çelebi Kosova Meydan Savaşı'nda ilk defa karşımıza çıkan karakter, savaşı kazanabilmek için İlhanlılardan yardım ister. Yardım çağrısına olumlu cevap veren İlhanlı ordusu Kosova'ya varır ve Dilşad, Yakup'u görür görmez ona meftun olur. Şayet Yakup'ta İlhan'ı görür birçok açıdan ona benzettir. Ancak Yakup, Prenses Lized ile beraberdir ve ölene kadar ona sadık kalır. Babası öldükten sonra kardeşlerinin ihanetine uğrar.

Öykü

Anlaşma ve İntikam Bir önceki eserde, dedesi Emir Çoban'ın tabutu başında intikam yemini eden Dilşad, Bahadır Han'ı öldürmüş ve İlhanlı tahtının hükümdarı olmuştur. Ancak bu eserde ailesinin yok oluşuna sebep olan Gıyaseddin'den de intikam almaya ant içer ve planlar yapmaya başlar. Kabil sarayında geçen birinci manzarda Gıyaseddin, Kanbur'la diyalog halindedir ve Çoban ailesinin ölümüne göz yummasının sebebi olarak kendi bekasını gösterir. Fakat Kanbur onun söylemlerini ciddiye almaz ve hükümdarı Çoban ailesinin ölümünden dolayı suçlar. Bağdat Hatun'un ölüm haberini de alan Gıyaseddin kendi hayatından şüphe etmeye başlar. İntikam planını tasarlamış olan Dilşad, Gıyaseddin'e yazdığı bir mektupta İlhanlı tahtına geçmesi için Sultaniye'ye gelmesini önerir. Fakat hükümdar, Dilşad'ın bu teklifine oldukça şüpheli bir gözle bakar ve tereddüt eder. Bunun üzerine Dilşad, planına Kanbur'u dahil eder. Gıyaseddin'i öldürmesi karşılığında İlhanlı tahtına onun oturacağını ve onunla evleneceğini vadeder. Eskiden varisi olduğu tahtın yeniden kendisinin olacağını ve kendisiyle evlenecek bir güzel bulduğunu gören Kanbur planın parçası olur. Gece vakitlerinde Gıyaseddin'in odasına onu öldürmek için giren Kanbur, hükümdarı kalbi durmuş bir vaziyette ölü bulur. Ertesi gün Gıyaseddin'in kesik başıyla halkın önüne çıkan Kanbur, onun geçmişteki kötü eylemlerini ve Çoban ailesinin ölümünden sorumlu olduğunu ifşa eder. Gıyaseddin'in kesik başını Dilşad'a verir ve bunun üzerine kadın karakter sözünde durarak, Kanbur'u İlhanlı saltanatının yeni hükümdarı olarak ilan eder. Hakkı olan mevkiyi böylesine bir kısmet sonucu elde eden Kanbur devlet adamı olur ve herkes ona boyun eğer. Gıyaseddin'in öldürülmesinin haklı nedenlerini halka anlatan Dilşad, onun kesik başını halka doğru atar. Üçüncü manzarda, Kanbur ve Dilşad'ın kendilerini hesaba çektiği uzun tiradlar görülür. Burada, hakkı olan makamı böylesine entrik bir olayla yeniden kazanmış olan Kanbur, eski yaşamına göre kendisini daha mutsuz hisseder. Zira Dilşad'ın kendisiyle sırf sözünde durmak ve vicdan azabı çektiği için evlendiğini bilir. Kendisini aslında sevmeyen bir kadınla evlenmiş olmanın vicdan azabını yaşar. Dilşad ise, ailesine yapmış olduğu korkunç faaliyetlere rağmen Bahadır Han'a yeniden özlem duymaya başlar. Onu öldürmenin vicdan azabı içindedir. İki karakter de geçmişteki eylemlerinin vicdani çatışmasını yaşar. Kendi içlerinde böylesine derin hesaplaşmalara girdikleri dönemde hayat sıradan bir şekilde akar gider. Kendilerini eğlence meclislerinde bulurlar. Kanbur, geçmişi unutabilmek için saray hizmetlilerinin eğlence meclislerinde boy gösterirken Dilşad Hatun, tinsel ve fizyolojik olarak ciddi değişimler geçirir. Uyurgezer olur, kendi kendine konuşmaya başlar ve ruh hali ani olarak değişir. Daha sonra bir araya gelen ikilinin diyalogunda; Kanbur, çirkinliğinden dolayı mutsuzluğunu ve Dilşad'ın hala Bahadır Han'ı sevdiğini düşündüğünü itiraf eder ve tahtı bırakmaya niyetlidir. Dilşad ise ona iltifatlar ederek ona olan sevgisini kanıtlamaya çalışır. Fakat bu söylemler Kanbur'u ikna etmez. Hem Gıyaseddin'i öldürmekten hem de yalan bir aşkı yaşamaktan mutsuzdur.

Savaşta Birlik Sarayda bu olaylar süregelirken, Osmanlı Devleti Avrupa'ya girmiş ve savaş halindedir. Balkanlardaki Hristiyan kavimlerle savaş çetinleşmiş ve yardıma ihtiyaç duymuşlardır. Orhan Gazi'nin yardım çağrısı Kanbur'a iletildikten sonra karakter, Hafız-ı Şirazi'ye gerçek kimliği ifşa eder. Gazan Han'ın oğlu ve İlhan'ın kardeşi Turhan olduğunu artık paylaşır. Bunun üzerine Hafız-ı Şirazi sessizliğe gömülür. Saray ahalisinin içinde çıkan çeşitli dedikodular ayrılıkçı görüşleri ortaya çıkartır fakat hizmetlilerden biri ortak değer Türklük olduğunu vurgular ve birlik mesajı verilir. Kanbur, küçüklüğünde koluna işlenmiş bir saray işaretini göstererek Hafız'ı ikna etmeye çalışır ve doğru zaman geldiğinde bu bilgiyi herkesle paylaşacağını söyler. Zira kendisi Dilşad'a hala güvenmiyordu. Hafız, Kanbur'a Kosova savaşına yardım edip etmeyeceğini ve birlikten yana olup olmadığını sorar. Bunun üzerine Dilşad, Hafız'ı sadrazamlıkla görevlendirdiğini söyleyerek birliğin gerçekleştiğini belli eder. Osmanlı'ya yardım etmek için Kosova'ya doğru yola çıkılır. Savaşın hararetlendiği bir dönemde Yakup Çelebi ile sevgilisi olan Sırp prensesi Lized arasında bir diyalog gerçekleşir. Öleceğini düşünen kadın karakter, Dilşad'ın Kosova'ya gelmesiyle Yakup'la aralarında bir aşk başlayacağını ve bundan korktuğunu dile getirir. Yakup, sevgilisine olan sadakatini dile getirir fakat şu anda bir savaşın sürdüğünü ve buna yoğunlaşmaları gerektiğini söyler. Dilşad, Yakup'la tanıştıktan sonra Kanbur'la beraber çadırlarında oturmaktadırlar. Kanbur'la Dilşad birbirleriyle konuşuyor olsa da Dilşad'ın aklında Yakup vardır. Yakup'u Bahadır Han'a benzeten Dilşad, onu beğendiğini düşünürken dışardan yoğun bir ses gelmeye başlar. Kosova Meydan Savaşı'nın hazırlıkları başlamıştır. Onuncu manzarda Kosova savaşı gerçekleşir ve iki Türk ordusunun birlikteliğiyle savaş kazanılır. Dilşad'ın yardımlarıyla

mücadele kazanılır ve zor durumda kalan orduyu kurtaran Dilşad kahraman ilan edilir. Eğlence meclisi kurulmuş ve Sultan Murad'ın teftiş için gelmesi beklenmektedir. Kanbur'la ilgili dedikodu yapan Dilşad'ın Yakup'a olan ilgisi gözlerden kaçmaz. Sultan Murad gelir ve annesinin elini öper. Düşman güçlerinin mağlup edildiğini ilan ederek yaralılarla ilgilenilmesi emrini verir.

İkilinin Ölümü

Savaşın yaratmış olduğu tahribata ve acıya kendi gözleriyle şahit olan Murad, savaşın yıkıcılığı ve insanın vahşiliği konusunda derin düşüncelere dalar. Yaralılar ve ölümler arasında dolaşırken, sağ kalmış olan Sırp askeri Miloş onu arkasından hançerler. Bunlar olurken Dilşad Hatun'la Lized birbirleriyle konuşma halindedir ve prensesin korktuğu başına gelir. Dilşad, Yakup'a olan ilgisini itiraf eder. Bu olayın ardından da Kanbur, Dilşad'a gerçek kimliğini açıklar. Gazan Han'ın oğlu ve Timur'un babası olduğunu, üvey annesinin kendisini küçükken Gıyaseddin'e soytarı olarak verdiğini söyler. Dışardan sesler duyulur ve ikili dışarıya çıkar. Murad ve Yakup ölmüş bir vaziyette birer sanduka içinde görünür ve başlarında Beyazid vardır. Durumu gören Lized hastalığından da kaynaklı olarak acı içinde ölür. İkili Sultaniye'ye geri döner ve Kanbur Dilşad'ın ilgisizliğinden rahatsızdır. Ağaçlık bir alanda saray kızlarıyla sohbet halinde olan Kanbur içinde bulunduğu zor durumun muhakemesini yapar. Karamsarlığa kapıldığı bir anda hançeri çekip kendisini öldürmeye yeltenir fakat çevresindekiler ona engel olur. Ardından Dilşad, kefen giymiş ve çıldırmış bir vaziyette sahneye girer. Bahadır Han'ı ve Bağdat Hatun'u esime halinde sayıklıyordur. Geçirdiği ani bir cinnet sonucunda sevdiği insanların hayaletlerini görerek hayatını kaybeder. Derin bir karamsarlığa düşmüş olan Kanbur da yaşadığı acıya dayanamayarak kendisini hançerler ve ölür. Hükümdarsız kaldıklarını düşünen saray ahalisi Kanbur'un son sözü olarak Timur adını duyar. Oyun bu sahneyle sonlanır.

Tema

Vicdan Azabı ve Aşk Acısı Dilşad, ailesinin zalimce öldürülme emrini vermiş olan Bahadır Han'ı öldürdükten sonra bu idamları gerçekleştiren Gıyaseddin'den intikam almak için yola çıkar. İntikamını alabilmek için sarayda soytarılık yapan Kanbur'la (Turhan) evlenerek onu öldürtmeye çalışır ve bunu başarır. Fakat zaman geçtikçe, sevdiği adam olan İlhan'ın, ailesini katledişi ve çeşitli entrikalarını unuttur ve ona özlem duymaya başlar. İşlemiş olduğu cinayetin vicdan azabını taşıyamayan karakter akli dengesini kaybederek kendi ölümüne sebep olur. Buna karşılık evlenmiş olduğu Kanbur ise, çirkin görüntüsü ve sakatlığı nedeniyle sürekli dışlanmış. Aslında Gazan Han'ın oğlu ve Timur'un babası olan Turhan, İlhanlı Devleti'nin gerçek varisidir. Fakat üvey annesi tarafından saraydan atılmış ve yerine üvey kardeşi İlhan (Bahadır Han) geçmiştir. Çirkin görüntüsü ve sakatlığı nedeniyle Dilşad tarafından sevilmemesi, ona ciddi derece aşk acısı yaşatır.

Kişi İncelemesi

Dilşad Hatun (Güçlü/Zayıf)

Karakter Bütün ailesinin ölümüne sebep olan İlhan'ı öldürmeye ant içen kadın başkarakter, bu amacını gerçekleştirdikten sonra diğer mücrim olan Gıyaseddin'in peşine düşer. İlhanvari planlarını hayata geçirerek Gıyaseddin'i Kanbur'a öldürtür. İlk bölümlerde oldukça intikamcı ve amaçları olan bir karakter görüntüsüne sahip olan Dilşad, amaçlarına ulaştıktan sonra bambaşka bir mizaca bürünür. Evlenmiş olduğu Kanbur'a karşı duyguları yok denebilecek kadar azdır ve İlhan'ın kendi ailesine yapmış olduklarını unutarak ona yeniden hasret duymaya başlar. Derin bir iç bunalıma sürüklenen karakter, umutsuz ve amaçsız bir hayata mahkum olarak histerik bir ruh haline bürünür. Uykusunda görmüş olduğu kabusları gündüz gözüyle de görmeye başlar. İlk bölümlerde idealist ve hedefleri olan bir karakter yapısındaiken daha sonra sürekli vicdan azabı yaşayan ve geçmişteki hayaletlerin kurbanı olan bir esir haline gelir.

Etkinlikler Ailesinin bütün fertlerinin ölümünü gören Dilşad, intikam yemini ederek ilk olarak İlhan'ı bir gece yatak odasında boğarak öldürmüştür. Daha sonra bu olayın diğer müsebbibi olan Gıyaseddin'i öldürme planları yapmaya başlar. Kanbur'u taht ve evlilik vaadiyle kendi tarafına çeker ve ona Gıyaseddin'i öldürtür. Hemen ardından halkın karşısına çıkar ve Çoban ailesinin katili olan kişileri Kanbur'un öldürdüğünü söyleyerek onu kahraman ilan eder. Tahtı ona bırakır ve onunla evlenir. Bu olaylar yaşandıktan sonra öldürdüğü insanları aklından çıkaramaz ve vicdan azabı duymaya başlar. Bahadır Han'ın, kendi ailesine yaptıklarını unuttur ve ona özlem duymaya başlar. Kanbur'la evlenerek adeta kendisini cezalandırmıştır. Daha sonra Osmanlı'dan Kosova savaşı için istenen yardımı kabul ederek ordularıyla birlikte oraya doğru sefere çıkarlar. Kosova'da ilk defa tanıştığı Yakup Çelebi'ye hayranlık duyar ve onda İlhan'ı görür. Daha sonra bu duygularını Yakup'un nişanlisine da açık eder. Yakup'tan beklediği ilgiyi bulamayan Dilşad, onun bir Sırp askeri tarafından öldürülmesiyle iyice

karamsarlığa düşer. Kendisinden ilgi bekleyen Kanbur'a karşı da oldukça soğuk davranır. Fetihden sonra Sultanîye'ye geri dönerler. Dilşad vicdan azabından tamamen akli dengesini yitirir ve sanrılar görmeye başlar. İçine düştüğü dehşetli hastalık onun ölümüne sebep olur.

Etkileşim Eserin en baskın ve etkin karakteri olarak amaçlarına ulaşır. Fakat daha sonra yaptıklarından pişmanlık duyarak kendi ölümüne sebep olur. Dünya görüşünün ve ruh tahlillerinin gerçekleştiği iç monolog ve tiradlarda oldukça düşünceli ve karamsardır. Eserdeki her karakterle iletişim ve etkileşim halindedir.

ÖRNEK ANILAR

İntikamcı Ailesine karşı yapılmış olan korkunç eylemlerin intikamını almak en önemli yaşam sebebi olur. İlhan'ı öldürdükten sonra Gıyaseddin'i hedef tahtasına oturtur ve onu öldürme planları yapar. Kendisine tahta çıkmasını teklif eden bir mektup yazar fakat Gıyaseddin onun niyetinden şüphelidir ve Kanbur'a bu konuda şöyle der: "Bir yılandır bu giren koyuma büküm büküm: Şu kağıt parçası, al bak, kokuyor dersin ölüm!".

Histerik Ailesinin başına gelen korkunç olaylar ve işlemiş olduğu cinayetler, zaman içinde onda derin iç buhranlar yaratır. Yavaş yavaş aklını kaybetmeye başlamış olan karakter, bir tiradında yaşamış olduğu cinnet başlangıcını kendi ağzından dile getirir: "O geh hâmûş o geh nâlende, hem seyyâl ü hem cevval; o hem hûn-rîz ve hem giryan hayalimden geçen ahvâl; o her an kalbimi tahrib eden hisler esasından, geçer vicdanımın hayretle pîş-i ihtisâsından! (Yine ellerine bakarak) Bu tırnaklar birer hançer! Bu parmaklar birer ejder!".

Pişman Sevdiği adamı öldürmüş olmaktan dolayı bir süre sonra derin bir pişmanlık duymaya başlar. Akli sürekli bu düşünceler tarafından işgal edilmiş, rüyalarında ve uyanıklığında sürekli olarak sanrılar görmeye başlar: "Bütün Çobaniyan: Ecdâd u cüdatım, peder, mâder; Beni afvetmeğe mâil; fakat meyyâl olan İlhan. Fakat maktûl yarın nefrîn; bugün Tahsin yarın ihsan. Bu parmaklar birer cani; bu tırnaklar birer insan! O yanda dilber ü hem-ser; bu yanda hâher ü dâder; Bu parmaklar birer İlhan! Bu tırnaklar birer mâder!".

Lider Kanbur'la Gıyaseddin'i öldürme konusunda anlaşılır ve planları gerçekleştirir. Kanbur'a verdiği taht ve evlilik sözünü tutar. Halka karşı söylemiş olduğu nutukta oldukça cesur ve lider görünümündedir: "Dışı nesnâs, içi insan-ı hakiki vü halûk Zâhiren nâkıs ve manen, bu mükemmel mahlûk; Cüce bir kûh-ı metânet, yüce bir ruh-ı garîb Ki yed-i kahr-ı kazâ cismini etmiş tahrîb, Ki fakat cilve-i Hak kalbine olmuş mimar; Olacak, etmek için mülk-i harabı i'mâr, Olacak, görmek için devre-i mâziyi harab, Olacak, dökmek için minhel-i isyana türab, -taht-ı şâhîye bugün vâris-i yektâ olarak olacak, kılmak için maktel-i zulmü ihrak, size bir hâkim-i hâdim, bana bir zevc-i sefik; size bir hâdim-i hâkim, bana bir şâh-ı refîk!".

Aşık İntikamını almış olmasına rağmen benliğinde inzivaya çekilmiş olan duygular zamanla yeniden su yüzüne çıkar. Yakup'u birebir tanıdıktan sonra aşk ve hasret duygusunun tamamen esiri olur: "Dünyâ yüzünde var demek İlhan'a benzeyen. Kalb-âşinâ bakışları, savt-ı müessiri".

Kanbur (Turhan)

(Talihli/Talihsiz)

Karakter Kanbur dörtlemesinin en önemli karakteri olarak, İlhan adlı eserde güçsüz ve alay edilen bir soytarıdır. Notre Dame'ın Kanbur'u adlı eserdeki Quasimodo karakteriyle kişilik olarak bazı ortak özellikler gösterir. Fiziksel yapısı ve soytarılığından dolayı özgüvenini tamamen yitirmiş karamsarlığa gömülmüştür. Kendi hakkı olan tahtı elde edebilmek için Dilşad'la işbirliği yapar ve Gıyaseddin'i şans eseri öldürür. Dilşad tarafından halka bir kahraman olarak gösterilir fakat Kanbur asıl kimliği olan Turhan ismini gizlemektedir. Kendisiyle evlenen kadının ona acıdığı ve kendisini cezalandırmak için evlendiğini düşünür. Yöneticilik konusunda da oldukça edilgen bir rol oynar. Dilşad bu konuda ondan daha baskındır. Kosova savaşında fiziksel noksanlıkları nedeniyle kanlı mücadeleleri oturarak izlemekle yetinir ve Dilşad'ı Yakup Çelebi'den kıskanır. Edindiği gücün tamamen yalan ve tesadüften ibaret olduğunu düşündüğü bir anda kendisini öldürmeye yeltenir. Dilşad'ın ölümünü gördükten sonra yarım kalmış işi tamamlar ve kendisini öldürür.

Etkinlikler Gazan Han'ın oğlu ve İlhanlı tahtının varisi Turhan, üvey annesi tarafından saraydan atılmasıyla Gıyaseddin'in soytarısı olur. Soytarıken lafını esirgemeyen bir bilge durumundadır. Kolundaki Gazan Han ailesinin işaretinden aslında kim olduğunu farkına varır fakat bunu herkesten gizler. Dilşad Hatun, ailesinden öcünü almak için Kanbur'u da planına dahil eder. Ona İlhanlı devletinin

tahtını ve kendisiyle evlenmeyi vadeder. Başlangıçta bu teklifin kendisine yapılmış olmasına bir anlam veremez fakat Dilşad'ın istediği şeyi yapmaya karar verir. Bir gece Gıyaseddin'in odasına gizlice girer ve bir süredir öldürüleceğini düşünen Gıyaseddin, onu karşısında görünce yaşadığı korkudan ani bir şekilde ölür fakat bunu kendisi yapmış gibi çevredekilere anlatılır. Dilşad sözünü tutarak onu tahta geçirir ve onunla evlenir. Fakat Kanbur, bir anda elde ettiği güç ve güzeller güzeli bir kadınla evlenmiş olmasını devamlı sorgular ve bunu kabullenemez. Dilşad'ın kendisiyle evlenmesinin sebebi olarak çektiği vicdan azabını kaynak olarak görür ve bu konuda haklıdır. Sevdiği kadını herkesten kıskanır fakat yaşamış olduğu kötü hayat tecrübeleri ve fiziksel noksanlıkları onu edilgen bir karakter yapar. Kosova savaşında Osmanlı'ya yardım ederlerken Dilşad'ın Yakup'a meyletmesine içerler ve savaşta herhangi bir etkinlik gösterememekten üzüldür. Kendisine soğuk davranan Dilşad'a kızgın olsa da ona karşı çaresizdir. Dilşad'ın akli dengesini kaybedip ölmesinden sonra o da bu acıya dayanamayarak intihar eder.

Etkileşim Karakteristik ve fiziksel anlamda çeşitli sıkıntılar yaşayan başkarakter, eylemsel olarak hayli edilgen görünmesine rağmen eserin ana temasının okura taşınmasında önemli rol oynar. Aslında soylu bir ailede dünyaya gelmiş olmasına rağmen yaşadığı talihsiz vakalar yüzünden dramatik bir yaşam sürer. Kendi hakkı olan tahtı yeniden elde etmiş olsa da bu sefer de mutsuz bir insan olur. Eserdeki bütün karakterlerle etkileşim halindedir ve tiradlarıyla dünya görüşünü okura açar.

ÖRNEK ANILAR

Talihsiz Soylu bir ailede dünyaya gelmiş olmasına rağmen üvey annesi tarafından saraydan atılmasıyla beraber bir saray soytarısı olmuştur. Bu durumu oldukça uzun bir zaman gizlemiş olan karakter kendi kimliğini sorgular: “Nesin sen söyle ey Kanbur, sen ey Turhan-ı bî-irfân? Sen ey Turhan-ı bin Gazan? Sen ey İlhan-ı bu Timur? (Gezindikten sonra) Neden oldun umûm indinde sen meçhul ü müstaskal? Neden mecnun bilindin Kudret etmişken seni a'kal? Süleyman-ı zaman doğmuş iken lâyık mı kaldın mûr? Neden bir âciz olmakla beraber sâhib-i iklîl?”.

Talihli Üvey annesi tarafından maruz kaldığı haksızlığı, daha sonra Dilşad'a yardım ederek telafi eder. Bir zamanlar hakkı olan tahtı geri kazanır. Hürrem adında köylü bir kadınla birlikte olduğunu ve Timur adında bir çocukları olduğunu söyler. Kötü bahtının döndüğü bir dönemde yine de mutsuzdur. Hafız-ı Şirazi'ye durumu açıklar: “Bir köylü kadın! Öldü fakat sevgili Hürrem Hürrem'di onun nâmı. Değil kendisi handan! (...) Oğlan, evet; ismi de Timur. Sağ mı? Ölü mü? Bilmiyorum. Kendi de Elbet Bilmez ki onun vâlidiyim ben bu musibet! Gelmişti bu dünyaya o on beş sene akdem. Dersen, pederin kimdir? O der “Hazret-i Âdem!”.

Gururlu Kimliğini herkese açıkladığı bir anda yaşadığı haksızlıkları dile getirir fakat soyundan gururludur: “Asıl ismim de var benim:Turhan. (Dilşad yine teheyyc eder) Bâr-ı dûşum hamûle-i esrâr: Validem taştan, eylerim ikrâr; pederim toprak. Olmamıştı çamur; sonra oğlumda var ki ismi Timur (...).”.

Karamsar İyi tabiatlı bir insan olmasına rağmen birlikte olduğu insanların samimiyetsizliğinden ve içine düşmüş olduğu yalan hayattan dolayı sitem eder. Tahtında oturan bir hükümdar olsa da mutsuz bir adamdır ve ölümü diler: “Neye ben kalb-i pür-kemalimle: halka mestûr olan cemalimle, nezd-i Hâlık'ta olmuşum menfûr? Sıklet-i ömrüm artıyor giderek. Büyüyor kanburum benim güyâ! Üstüme bari çökmeden dünya, Olayım, şunda intihar ederek Nezd-i cânânda mukbil ü mağfûr! Âh! O hilkat ne türlü hilkattir, Hayır 'ölmek' değil, o rûh u beden İki âlemde istiyor olmak! Ayrılınca kalır mı can tenden? Nasıl insanlar olmasın ahmak Ki hayat en büyük hamakattir. Can ile ten vücud-ı tev'emdir; Yekdiğerden cüdâ vücud olmaz; Bu beşm şekte-bahş-ı neşemdir, Ediyorken bile edâ-yı namaz. Böyle bir fikri etmeli idam! Bu akîdeyle mevt olur bu hayat!”.

Aşık Kendisiyle anlaşma gereği evlenmiş olan Dilşad'a aşık olur fakat duyguları karşılıksız kalır. Ona olan duygularını ağdalı sözlerle dile getirir: “Şebih-i azgâs u ahlâma bu hep dîhîm ile dârât. Bu efserle buser, fevkimde istihzâ-yı seyyârât! Ne şüphe en büyük ziyinet, peri-i dâr olan dilber; O ziyinet bence lâkin anlaşılmaz sırr u hikmettir. Nedir Yârab! Bu nâil olduğum nimet ki kısmettir? Nedir Dilşad? O hem der-hâb hem bîdâr olan dilber?”